і-19

4247-р

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ІВАНИЦЬКИЙ Ігор Володимирович

УДК 929ЦегельськийЛ.:94:32(477)«1900/1950»

ЛОНГИН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ В ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСАХ УКРАЇНИ (1900 – 1950 РР.)

07.00.01 – історія України

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Київ – 2016

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі історії для гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник — доктор історичних наук, професор
Казьмирчук Григорій Дмитрович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, історичний факультет,
завідувач кафедри історії
для гуманітарних факультетів.

Офіційні опоненти: — доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Даниленко Віктор Михайлович,
Інститут історії України НАН України,
завідувач відділу історії України
другої половини XX ст.;

кандидат історичних наук, доцент
Соловйова Тетяна Миколаївна
Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
доцент кафедри загальної історії, правознавства і методик навчання.

Захист відбудеться «17» червня 2016 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.02 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою 01601, м. Київ, вул. Пирогова,9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «17» травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради **Т. А. Стоян**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Нагальні проблеми розвитку України зумовлюють посилену увагу до вивчення персоналій в рамках сучасної методології. Роль талановитих особистостей як найбільш активної частини суспільства є визначальною у зламні епохи. Тоді з'являється прошарок людей, яких Е. Тоффлер назвав інтеграторами – це були активні, креативні, свідомі особистості, які приносили в суспільство нові моделі життєдіяльності, політичної та організаційної культури. Дослідження останньої становить практичний інтерес. Адже, саме елементи культури формують етос креативності, яким вимірюється життєздатність суспільної системи.

Незгасаючий інтерес до біографістики у вітчизняних соціогуманітарних студіях зумовлений її міждисциплінарним статусом. Розширення методологічного інструментарію потягнуло за собою не лише заповнення «білих плям» та повернення імен, а й переосмислення ролі тих осіб в історії, про яких ніби все вже є відомим. Увага до біографічних досліджень пов'язана також і з загальними змінами у ставленні до особистості в контексті сучасного «антропологічного повороту». Його суть – в сприйнятті індивіда як активного суб'єкта історично значущих подій і явищ суспільного життя. Біографія є невіддільною від соціального простору і часу, в якому функціонувала особистість. Персоналізація історії є одним із шляхів подальшого поступу історичної науки.

Коли дослідники вивчають забуті або табуйовані постаті, є небезпека показати їх кращими, аніж вони були насправді. Брак критичності зазвичай породжений вузькістю контексту аналізу. Втім, у такого стану речей є й об'єктивні передумови. Наприклад, вивчення біографій діячів доби революційних змагань 1917-1921 рр. які через політичні події були змушені вдатися до заокеанської еміграції, натикається на часто непереборні труднощі. Зв'язки з Батьківщиною могли мати спорадичний характер, а отже, особисті документи є важко доступними нині. Відтак, дослідникові залишається працювати з обмеженою джерельною базою, розширення якої часто неможливе в принципі.

Серед видатних борців за незалежну Україну почесне місце займає Лонгин Цегельський – політик, дипломат, публіцист, державотворець. Довгий час політична діяльність Л. Цегельського замовчувалась, що мало наслідок некоректне трактування як його ролі в національно-визвольних змаганнях 1918–1920-х років. Доречно наголосити також, що в сучасній політичній науці мало відомі погляди Л. Цегельського на українську державність, національні ідеали суспільного та культурного життя, бажану форму державного правління й специфіку політичної системи в Україні, її політичних інститутів та організацій.

Зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематики наукових розробок кафедри історії для гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Дисертаційна робота виконана відповідно до науково-дослідної теми «Українська нація в загальноєвропейському вимірі: історія та сучасність», (державний реєстраційний номер 11БФ046-01). Тему дисертації затверджено Вченою радою КНУ імені Тараса Шевенка (протокол № 5 від 20 грудня 2012 р.), уточнено (протокол № 2 від 18 вересня 2015 р.)

Метою роботи є комплексний багатофакторний аналіз життєвого і творчого шляху Лонгина Цегельського в системі координат історичного та соціального часу та простору.

Відповідно до мети визначено такі **наукові завдання**:

- здійснити історіографічний аналіз рівня розробки теми та визначити відповідний методологічний інструментарій, охарактеризувати інформаційний потенціал джерел дослідження;
- з'ясувати роль Л.Цегельського у суспільно-політичному житті західноукраїнських земель, взаємини з громадськими і політичними діячами та організаціями;
- показати парламентську діяльність Л. Цегельського, спрямовану на захист соціальних та національних прав українців;
- визначити основні етапи громадсько-політичної діяльності Лонгина Цегельського;
- дослідити основні віхи перебування Лонгина Цегельського на еміграції;
- проаналізувати наукові та публіцистичні праці дипломата, вписати їх в контекст інтелектуальної історії.

Об'єктом вивчення є життєвий та творчий шлях Лонгина Цегельського.

Предметдослідження -- еволюція форм, методів та цілей громадської, наукової та публіцистичної діяльності Л. Цегельського.

Хронологічні рамки роботи охоплюють період від початку активної публічної, політичної та творчої діяльності Лонгина Цегельського (1900 р.) до дати смерті видатного політика (1950 р.).

Методи та методологія роботи. В методологічному інструментарії провідне місце належить біографічному методу, який визначив характер дослідження та відповідне проблемне поле. Чільне місце також належить міждисциплінарності, що дозволяє дослідити особистість Лонгина Цегельського за допомогою власне історичних, історико-економічних, правових, культурологічних і соціологічних методів. В роботі значної уваги надано соціально-психологічному вивченню Лонгина Цегельського з використанням наробок просопографічного напрямку.

Наукова новизна полягає у тому, що:

уперше:

- здійснено класифікацію масиву наукової літератури з досліджуваної проблеми та її джерельної бази;
- до складу джерельної бази залучено матеріали особового походження сучасників Л. Цегельського, яке представляє оцінки діяльності цього політичного та громадського діяча;
- комплексно досліджено еміграційний період діяльності Лонгина Цегельського із залученням джерел особового походження;
- показано контраверсійну роль Лонгина Цегельського у діяльності закордонної місії ЗУНР в США;

удосконалено:

- джерельну базу за рахунок джерел особового походження (приватне листування Л.Цегельського);

- комплекс відповідного методологічного інструментарію для опрацювання джерельної бази дослідження;

- дослідження громадської та політичної діяльності Л. Цегельського не лише у часи його перебування на території України, а й на еміграції;

отримали подальшу розробку:

- вивчення напрямків і змісту діяльності Л. Цегельського у період національно-визвольних змагань українського народу 1917 – початку 1920-х рр.;

- дослідження ролі та місця Лонгина Цегельського у закордонній місії ЗУНР, результати її діяльності, значення для зовнішньополітичної діяльності республіки;

- проблема еволюції поглядів Л. Цегельського на основі його праць.

Практичне значення отриманих результатів полягає у висвітленні особливостей еволюції поглядів Лонгина Цегельського, актуалізації його політичної та громадської діяльності в широкому історичному контексті першої половини XX ст. Теоретичні висновки, оцінки, положення, сформульовані в роботі, можуть бути використані для подальшого комплексного аналізу проблем ролі особи в історії України. Викладені у дисертації матеріали, положення та висновки можуть бути використані при написанні праць з історії національно-визвольних змагань 1917-21 рр., історії української еміграції після їх поразки, під час викладання історичних дисциплін та розробці спеціальних курсів, навчальних програм у вищих навчальних закладах, при підготовці студентами наукових робіт, при розробці навчальних програм.

Апробація результатів. Основні тези, висновки, положення, оцінки, рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, обговорювались на засіданнях кафедри історії для гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Результати дослідження пройшли апробацію на 5 регіональних, всеукраїнських і міжнародних конференціях, серед яких: II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні тенденції української науки» (Київ, 2013); науково-практична конференція «Дні науки історичного факультету – 2013» (Київ, 2013); Міжнародна науково-практична конференція «Українська наука на зламі епох» (Київ, 2014) IV Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні тенденції сучасної науки» (Київ, 2015).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено в 7 публікаціях, серед яких чотири – у вітчизняних фахових виданнях, одна – у закордонному фаховому виданні.

Структура дисертації. Дисертація побудована за проблемно-хронологічним принципом. Рукопис складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і літератури (238 позицій), додатків. Основний текст дисертації викладено на 159 сторінках, загальний обсяг дисертації – 183 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету й наукові завдання, об'єкт і предмет дослідження, хронологічні рамки та територіальні межі,

з'ясовано новизну та практичне значення роботи, простежено зв'язок із науковими програмами, представлено відомості про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі – **«Історіографія, джерельна база та методологія дослідження»**, що складається з трьох підрозділів, проаналізовано стан розробки теми у вітчизняній та зарубіжній історіографії, подано загальну характеристику джерельної бази та методологічної основи дисертації.

В підрозділі 1.1. *«Історіографія проблеми»* розглянуто результати дослідження постаті Лонгина Цегельського від першої третини XX ст. до сьогодення. За майже століття вивчення цієї персоналії зроблено чимало, хоча й недостатньо. Методологічні підходи до дослідження питання місця і ролі персоналій в державотворчих процесах в Україні знайшли своє відображення в працях сучасних українських істориків, зокрема, В. Даниленка і В Дервінського[1].Першими історіографами діяльності Лонгина Цегельського виступили його сучасники (праці К. Левицького та І. Кедрина)[2]. У працях еміграційних істориків та політологів було закладено початки наукового осмислення місця Лонгина Цегельського у політичному житті довоєнної Галичини, його ролі у національно-визвольних змаганнях (наприклад, передмова С. Кордуби до першого видання книги Л. Цегельського «Від легенд до правди», висока оцінка брошури Л. Цегельського «Русь-Україна і Московщина-Росія» І. Лисяком-Рудницьким в «Історичних есе»).

Від кінця 1950-х рр. і до 1980- х рр. постать Лонгина Цегельського не перебувала у фокусі досліджень, ані еміграційної наукової еліти, ані тим більше українських радянських істориків. До нього міцно прикріпився штамп «українського буржуазного націоналіста». Хоча, деякі праці заслуговують на увагу завдяки тому, що в них більш-менш повною мірою визначена система координат діяльності Л. Цегельського у першій третині XX ст. Наприклад О. Карпенко зробив спробу переглянути усталені радянською історіографією погляди стосовно передумов національно-демократичної революції у Східній Галичині 1918 р., а, отже, і створення ЗУНР[3].

С. Ріпецькому належить досить критична реакція на публікацію мемуарів Л. Цегельського з нагоди десятиріччя роковин його смерті. Наголошено на упередженості оцінок, фактографічних неточностях спогадів, браку критичних оцінок власної діяльності, хоча й зазначено, що «Л. Цегельський був також колись заслуженою особою в нашому суспільстві». І хоча С. Ріпецький мав власні причини жорсткої критики, його оцінки є цілком вірними та логічними і зайвий

---

[1] *Даниленко В., Деревінський В.* Державницька діяльність В. Черновола (1990 – 1999 рр.) (До річниці незалежності України)/ В. Даниленко, В. Деревінський //Український історичний журнал. – К., 2013. – № 4. – С. 8-25.

[2] *Левицький К.* Великий зрив. До історії української державності від березня до листопада 1918 р. На підставі споминів та роздумів / К. Левицький. – Л., 1931. – 150 с.; *Кедрин І.* Життя – події –люди. Спомини і коментарі / І. Кедрин. – Нью-Йорк, 1976. – 724 с.

[3] *Карпенко О.* До питання про характер революційного руху в Східній Галичині у 1918 р. /О.Карпенко // З історії західноукраїнських земель. – Випуск 1. – К., 1957. – С. 59 – 90.

раз свідчать про необхідність надкритичного ставлення до фактів та суджень, висловлених у мемуарах[4].

Фактично до початку 1990-х рр. єдиним достовірним доступним джерелом про біографію та творчість Л. Цегельського була стаття у «Енциклопедії Українознавства». Вже в другій половині 1990-х рр. з'явились більш розгорнуті публікації (статті в узагальнюючих політологічних чи історичних студіях).

Початок 2000-х рр. ознаменувався сплеском цікавості до постаті Лонгина Цегельського. М. Здоровега у низці статей та дисертаційному дослідженні з точки зору політичних наук аналізує теоретичні погляди Л. Цегельського[5]. О. Сем'янику належить друге дисертаційне дослідження життя та діяльності Лонгина Цегельського[6]. Автор розглядає суспільно-політичну діяльність Лонгина Цегельського на українських землях до його еміграції, тобто, до 1919 р. Врешті, така верхня хронологічна межа зайвий раз доводить актуальність власне нашого дослідження, адже свідчить, що еміграційний період залишається традиційно поза увагою навіть у найновіших студіях. В. Купчик на особистому сайті розмістив бібліографію праць Л. Цегельського, низку власних статей та монографію[7].

Закордонна діяльність Лонгина Цегельського меншою мірою є у фокусі досліджень через важкодоступність джерел. Але діяльність надзвичайної дипломатичної місію УНРади та ЗУНР до США напочатку 1920-х рр. вивчалась у роботах М. Литвина, К. Науменка, Ю. Сливки, О. Павлюка тощо[8].

З останніх робіт, присвячених постаті Лонгина Цегельського, – стаття до 140-річчя від дня його народження, опублікована М.Полич та І.Дацківом в «Українському історичному журналі». Автори акцент роблять саме на зовнішньополітичній діяльності Л.Цегельського, цілком слушно наголошуючи натому, що інші аспекти його діяльності (публіцистична та політична головно) вже відомо чимало.[9]

Наука та освіта – одні з найбільш масштабних фундаментальних складових устрою держави, її політичної, соціально-економічної, культурної організації.

---

[4] *Ріпецький С.* Листопад 1918 року. Листопадовий зрив, українські січові стрільці, полковник Дмитро Вітовський – в кривому Дзеркалі Споминів Лонгина Цегельського / С. Ріпецький. – Ню-Йорк – Детройт, 1961. – 49 с.

[5] *Здоровега М.* Українознавчі проблеми в теоретичній і практичній діяльності Лонгина Цегельського / М. Здоровега. – К., 2009. – С. 35-41; Здоровега М. Погляди Лонгина Цегельського на проблему української нації / М. Здоровега. – К., 2002. – С.58-61.

[6] *Сем'яник О.* Громадсько-політична діяльність Лонгина Цегельського (кінець XIX ст. – 1919 рр.): дис. … канд. іст. наук: 07.00.01 / Оксана Сем'яник. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – 189 с.

[7] http://kupchyk.lviv.ua/

[8] Дипломатія ЗУНР (ЗОУНР) / О. Павлюк, В.Смолій, В. Галенко, Є. Камінський, М. Кірсенко та ін. – К., 2001. – С. 358–377.; *Сливка Ю.* Західна Україна в реакційній політиці польської та української буржуазії (1920–1939) / *Ю. Сливка.* – К., 1985. – 272 с.

[9] *Дацків І., Полич М.* Лонгин Цегельський в історії української дипломатії (до 140-річчя з дня народження) // Український історичний журнал. – К., 2015. – № 3 (522) за травень-червень. – С. 108-121.

Особливостям розвитку цих складових, зростанням ролі особистості в суспільстві кінця XIX – початку XX століття присвячені статті Т. Соловйової[10]

Підсумовуючи історіографічний огляд наголосимо, що постать Лонгина Цегельського не є terra incognita для української історичної науки. Монографічних досліджень постаті Лонгина Цегельського немає, хоч два дисертаційних дослідження є досить ґрунтовними та осмислюють постать Лонгина Цегельського як з точки зору політології, так і власне історії. Попри ряд неточностей та явну тенденцію до міфологізації постаті, наявні праці дають достатньо цілісне уявлення про контекст, в якому діяв Л. Цегельський як громадсько-політичний діяч, та власне специфіку цієї діяльності.

У підрозділі 1.2. «*Джерельна база*» здійснено огляд основних груп джерел, використаних при написанні дисертації. Це матеріали діловодства (документи політичних партій, громадських організацій та наукових установ), актові документи, джерела особового походження (мемуари, листування, праці власне Лонгина Цегельського, а також твори громадсько-політичних діячів та безпосередніх учасників тогочасних подій), періодична преса.

До джерел особового походження належать історико-політичні, політологічні, науково-популярні, публіцистичні виступи Л. Цегельського. Центральне місце посідають два видання спогадів «Від легенд до правди», варіанти відомої, дуже популярної у свій час роботи «Русь-Україна і Московщина» та «Русь – Україна і Московщина – Росія». Зазначимо, що літературно-публіцистична спадщина автора чи не найбільше розкриває еволюцію світогляду Л. Цегельського, широкий діапазон його зацікавлень. Це, наприклад, матеріали, підготовлені в процесі боротьби за виборчу реформу до парламенту у 1906 р. та до сейму 1912 р., роботи, написані у роки І Світової війни тощо.

Важливим додатковим джерелом стали також мемуари сучасників Лонгина Цегельського. Так, варто згадати спогади Костя Левицького «Великий зрив», які побачила світ вперше на початку 1930-х рр[11].

Листування являє собою окрему групу у комплексі джерел особового походження. Неопубліковані листи містяться у фондах Центрального державного історичного архіву у Львові. Це фонд 372 (Володимир Охримович), 682 (о. мітрат Тит Войнаровський). Так, слід наголосити на важливості особистого фонду отця О. Пристая (ф.789). Отець О. Пристай та доктор Л. Цегельський були друзями. О.Пристай з неприхованою симпатією та навіть захопленням описує постать Лонгина Цегельського. Тому, його спогади, хоч і є вельми цінним джерелом, не можуть бути об'єктивними.

Наступну групу джерел, не так масових, як показових, становлять матеріали діловодства. У Центральному державному архіві вищих органів влади та управління в складі фонду 4460 зберігається слідча справа Лонгина Цегельського.

---

[10] *Соловйова Т.* Історія благодійності у висвітленні авторів XIX – початку XX століття/ Т.Соловйова // Переяславський Літопис: зб. наук. статтей. Вип. 6. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 175 – 182.

[11] *Левицький К.* Великий зрив (До історії української державности від березня до листопада 1918 р. на підставі споминів та документів) / К. Левицький. – Нью-Йорк, 1968. – 149 с.

Інформативними є документи з фондів Центрального державного історичного архіву у Львові. Так, фонд 440 (Загальна Українська Рада, м. Відень) містить протоколи засідань, резолюції, положення цієї інституції за 1915 – 1916 рр.[12] Частина використаних нами джерел цієї групи опублікована у серії документальних збірок «Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923».

Останньою групою джерел є матеріали періодики. Статті Л. Цегельського та публікації текстів його виступів на різних масових заходах у тогочасній галицькій пресі дають можливість більш детально проаналізувати його погляди та бачення українського національного руху. Так, цікавими є публікації Лонгина Цегельського в таких друкованих органах як «Молода Україна», газети «Галичанин», «Діло», «Репубґіка», «Українське слово», «Літературно-науковий вісник», «Нове життя» «Свобода» тощо.

Підбиваючи підсумки огляду джерел відзначимо наступне. У розпорядженні науковців є достатня кількість документального матеріалу. Хоча окремі типи цих джерел мають власні особливості як розміщення так і інформативних можливостей. Причина такого стану справ криється в особливостях життєвого шляху Л.Цегельського, а також специфікою збереження архівних фондів, які є присвячені подіям часів існування Західноукраїнської Народної республіки. Об'єктивні складнощі виникають з джерелами, які демонструють період життя за кордоном. При цьому документи, що могли б розкрити цей аспект життя розпорошені та не перебувають водному місці зберігання. Евристичні пошуки таких джерел є складними та потребують опрацювання значного пласту матеріалів, що можуть бути дотичними до біографічного дослідження. Крім цього не існувало установи, яка б опікувалася збереженням українських архівних документів за кордоном. Умови еміграції не сприяли створенню серйозного особистого архіву, а також нагромадження документів в одному місці.

Теоретичні засади та методологію дисертації обґрунтовано у підрозділі 1.3. «*Методологія дослідження*». Методологічну основу склала система базових гносеологічних принципів (історизму, наукової об'єктивності, методологічного плюралізму, міждисциплінарності) в контексті новітніх тенденцій розвитку історичної науки. Для розв'язання поставлених завдань використовувались загальнонаукові методи (аналіз і синтез, аналогія, системний, логічний, класифікації, типологізації), методи соціального (підходи урбаністики, багатофакторного соціально-економічного аналізу) та історичного знання.

Застосування міждисциплінарного підходу дозволило глибше та ширше проаналізувати діяльність Лонгина Цегельського. Мова йде в першу чергу про використання методів суміжних гуманітарних наук – політології, соціології, психології, юриспруденції.

Провідними стали власне методи історичної науки. Компаративістський інструментарій виявився найбільш придатним для зіставлення соціально-економічних і політичних умов у Галичині під владою Австро-Угорщини та Наддніпрянської України в складі Російської імперії, в яких прагнув реалізуватися як громадський і політичний діяч Л.Цегельський. Також були використанні

---

[12] ЦДІАЛ. – Ф. 440. – Оп. 1. – Спр. 2. – 37 арк.

напрацювання в рамках біхевіоризму. Він передбачає дослідження реальної поведінки суб'єктів політики незалежно від тієї інформації, яку вони подають про себе або яка надходить від інших.

Використання методів права знадобились при аналізі ряду джерел (наприклад, матеріалів слідчої справи Лонгина Цегельського), а також процесу легітимації окремих політичних рішень, правових механізмів та технологій, до яких вдавався Л. Цегельський в процесі політичної і державної діяльності.

Проблемно-хронологічний підхід створює підстави для протяжної у часі подієвої ретроспективи, в якій послідовно розкриваються основні етапи становлення Л. Цегельського як громадського і політичного діяча й особистості.

Ключову роль відіграли надбання біографістики. Сучасна біографістика використовує концепції герменевтики, психології, психоаналізу, історіографії, текстології. Фундаментальна особливість біографічного методу – його спрямованість на відтворення історичної, розгорнутої в часі, перспективи подій. Біографічний підхід дозволяє вивчати процес у поєднанні філософсько-антропологічних детермінант, у взаємозв'язку індивідуального життя та розвитку суспільства; дозволяє аналізувати суб'єктивне розмаїття зовнішньо схожих об'єктивних дій; пропонує не фрагментарне, а цілісне вивчення процесу; дає змогу повніше визначати генезу та причинність зміни політичної ідентичності, виявлення диспозиційних компонентів; нагромаджує своєрідну базу для подальшого евристичного пошуку і висунення нових гіпотез.

Отже, в методологічному інструментарії праці провідне місце належить міждисциплінарності, що дозволяє дослідити особистість Лонгина Цегегльського за допомогою власне історичних, історико-економічних, правових, культурологічних і соціологічних методів.

Здійснивши історіографічний огляд, проаналізувавши джерельну базу дослідження та визначивши його методологічні засади, ми отримали можливість здійснити комплексний аналіз суспільно-політичної та публіцистичної діяльності Лонгина Михайловича Цегельського.

В другому розділі – **«Громадсько-політична та державницька діяльність Л. М. Цегельського»** – розглянуто основні етапи еволюції публічної діяльності Лонгина Цегельського в широкому історичному контексті.

У підрозділі *2.1. «Формування Л. М. Цегельського як політичного діяча»* висвітлено перші кроки та загалом початковий етап його суспільної активності. Початок становлення Л. Цегельського як громадського діяча припадає на час його навчання в Львівському університеті. Він одразу став одним із провідників академічної молоді, відзначався своїми ораторськими та організаційними здібностями. Лонгин Цегельський виступав творчою конструктивною силою у різних ділянках громадського життя. У його виступах цього періоду домінувала тематика соборності українських земель та взагалі питання нов'язані з національно-визвольним рухом. При цьому майбутній політик закликав молодь активізуватися у цьому напрямку, а його заклики до боротьби часто стояли на радикальних позиціях.

В цей період на перший план для Л. Цегельського виходить завдання поширення національної ідеї у свідомості українських мас Галичини. З цією метою

було написано науково-популярну розвідку «Русь-Україна і Московщина-Росія», в якій автор показував власну візію історії українського народу.

Л. Цегельський займався контрабандою різноманітної друкованої пропагандистської продукції, яка друкувалась у Львові для Революційної української партії, що діяла на території Російської імперії. Це дало йому можливість встановити зв'язки з такими очільниками українського національного руху в Наддніпрянщині як М. Міхновський, С. Петлюра, В.Винниченко, М. Мартос, А. Жук та ін.

В 1900 р. Л. Цегельський увійшов до складу редакційної колегії новоутвореного у Львові студентського журналу «Молода Україна». Це було його останньою громадською роботою в молодіжному русі. Отримавши важливий та корисний досвід за роки активної суспільної діяльності в студентському середовищі Л. Цегельський з початком XX ст. стає активним членом українського національного руху та входить до місцевої української політичної еліти.

Однією з перших масових заходів, до якого долучився Л. Цегельский у якості вже партійного діяча, стала організація масового селянського страйку 1902 р. В наступні роки Л. Цегельський став активним поборником прийняття нового виборчого закону, який мав би запровадити пряме, таємне, загальне виборче право. Фактично він став одним із головних лобістів нового виборчого закону у широких масах населення та був неодмінним учасником різноманітних зборів з цього приводу.

Л. Цегельський напочатку XX ст. став одним із лідерів українського національного руху на теренах Австро-Угорщини, до якого він активно долучився ще в студентські роки.

У підрозділі *2.2. «Л. Цегельський в українському національному русі Австро-Угорщини»* зазначено, що робота в австрійському парламенті та інші легальні форми українського руху дозволили Лонгину Цегельському як політику реалізуватись в повній мірі.

Він став членом «Українського клубу» депутатів у австрійському парламенті, одразу долучившись до вимог відміни куріальної системи при виборах до Галицького сейму, відповідно до якої поляки становили більшість в крайовому представницькому органі. Згодом намагався добитись об'єднання українських депутатів у рамках однієї структури в парламенті. Також Л.Цегельський активно підтримував головну вимогу галицького політикуму – поділ краю на дві частини – польську і українську. Він виступав за утворення двох окремих коронних країв з окремими намісництвами і сеймами. Загалом, необхідно відмітити, що Л. Цегельський відрізнявся принциповістю у питаннях політичного характеру.

Свої погляди на парламентське життя Австро-Угорщини, особливо на тактику українських політичних партій, Л. Цегельський викладав на сторінках «Літературно-наукового вісника», до складу редакції якого він входив з 1909 р. та інших часописів.

Важливою складовою суспільно-політичної діяльності Л. Цегельського в період Першої світової війни стала його діяльність на міжнародній дипломатичній арені, у якості представника інтересів українського народу. Його завдання полягало у донесенні до світової громадськості сутності «українського питання», а

також налагодження зв'язків з європейськими державними діячами. У першу свою дипломатичну місію у якості представника Головної української ради Л. Цегельський відправився восени 1914 р. до Румунії, Болгарії та Туреччини. Наприкінці 1914 р. – початку 1915 р. Л. Цегельський перебував з черговою дипломатичною місією у Швеції. Одним із головних результатів цієї подорожі стало видання в Стокгольмі шведською мовою книги «Україна – колишня шведська союзниця».

Таким чином, діяльність Л. Цегельського у національному русі українців на теренах Австро-Угорщини була різнобічною. Перебуваючи на провідних ролях у найвпливовіших політичних організаціях, відстоюючи національні інтереси спочатку у стінах австрійського парламенту, а з початком війни на міжнародній арені, він проявив себе як впливовий суспільно-політичний діяч, один із найпалкіших захисників багатовікових державницьких прагнень українського народу.

У підрозділі *2.3. «Державотворча діяльність Л. Цегельського у період визвольних змагань»* аналізується роль та місце Лонгина Цегельського у процесах становлення української державності на західноукраїнських землях. Із початком революційних подій Л. Цегельський стояв на центристських, а деякій мірі і на консервативних позиціях, був найвпливовішим українським політиком, який пропагував еволюційний шлях розвитку українського державницького руху. Так, він до останнього залишався симпатиком федералізації Австро-Угорщини і надання автономії українським землям в її складі, вбачаючи в цьому проміжний етап до повного отримання незалежності.

Але з наростанням відцентрових тенденцій та все більшою очевидністю потреби в утворенні власної державності, Лонгин Цегельський активно долучився до цих процесів. Він був співавтором та редактором більшості відозв, маніфестів та державних документів початкового етапу існування Західноукраїнської Народної Республіки. В найбільшій мірі організаторські здібності Л. Цегельського проявилися під час роботи на посаді державного секретаря внутрішніх справ, яку він обійняв 10 листопада 1918 р. Але розпочинаючи з грудня 1918 р. його керівництво стало номінальним. Головним напрямком діяльності політика стало налагодження відносин з Українською Народною Республікою. На Л. Цегельського була покладена місія підготовки до проголошення соборності українських земель. Врешті, саме він представляв ЗУНР на Софійській площі в день проголошення Акту Злуки.

У підрозділі *2.4. «Діяльність Л Цегельського в еміграції»* – присвячений аналізу якісно відмінного етапу життя та діяльності Лонгина Цегельського, в якому політична складова вже була мінімальною.

Після відставки з посади міністра закордонних справ ЗУНР Л. Цегельський влітку 1919 р. виїхав за кордон. Спочатку він нетривалий час жив у Відні, але вже невдовзі отримав від Є. Петрушевича пропозицію очолити посольство ЗУНР у США. Попри скандальний фінал фінансової діяльності Лонгина Цегельського, саме його напрацювання у цій сфері дозволили продовжити діяльність уряду ЗУНР до 1923 р.

Останні роки життя Л. Цегельський прожив у США. В еміграції політик відійшов від активної суспільної діяльності, натомість зосередився на викладанні та журналістиці. Нетривалий час він працював викладачем українознавчих предметів. Перебуваючи в еміграції та відійшовши від активної дипломатичної діяльності Л. Цегельський залишався доволі відомою особистістю в європейських політичних колах. Про це, зокрема, свідчить той факт, що під час подорожі до Європи в 1938 р. колишній член уряду ЗУНР особисто зустрічався з різними державно-політичними діячами: німецьким міністром Ріббентропом у Берліні, Масариком і Бенешем у Празі, польським міністром Беком у Варшаві, японським консулом у Львові, а також з генералом Бертелемі, з яким вів переговори два десятки років тому. Під час цієї подорожі Л. Цегельський також востаннє відвідав своє рідне місто Камінку Струмилову, після чого повернувся до Філадельфії.

Після завершення Другої Світової війни та активізації українського національного руху в США, Л. Цегельський брав участь в організації та засіданнях Українського конгресового комітету Америки, був одним із засновників З'єднаного українсько-американського допомогового комітету та членом різних українських товариств, серед них і Літературно-мистецького клубу в Філадельфії. Помер Л. Цегельський у Філадельфії 13 грудня 1950 р.

Отже, можна зробити висновок, що доктор Лонгин Михайлович Цегельський був не пересічною особистістю в українській політиці першої половині XX ст. Його вклад в створення і розбудову української держави дозволяє характеризувати Цегельського як державотворця і патріота своєї Вітчизни.

У третьому розділі «**Публіцистична діяльність Л.М. Цегельського**» висвітлено еволюцію його поглядів та їх відображення у різного роду працях.

У підрозділі *3.1. «Візія Лонгином Цегельським історії українського народу»* проаналізовані процес та результати формування та викладу Лонгином Цегельським власної візії історії українського народу.Проаналізувавши публіцистичний доробок Лонгина Цегельського можна констатувати, що його погляди на минуле українського народу були чітко структуровані та об'єднані єдиної концепцією національної історії. Її теоретичним підґрунтям виступало глибоке переконання в самобутності української нації. Він доводив, що процес українського націотворення розпочався багато століть тому під впливом багатьох господарських, географічних та політичних факторів. В основі національного самовизначення Л. Цегельський вбачав усвідомлення українцями власної відмінності від сусідніх народів, що на його думку, було головним критерієм визначення нації. Усю українську історію він розглядав через призму доведення цієї окремішності українців. При цьому, спираючись на сучасні наукові дослідження, Лонгин Цегельський доводив безперервність української історії та давні державницькі традиції свого народу.

В історії українського народу автор виділяв чітко три великих та складних періоди, що мали свій вирішальний вплив на розвиток українського народу – київська доба, козацькі часи та період національного відродження та боротьби. Історичний розвиток українства був наповнений постійним протистоянням проти політичних зазіхань московських владних кіл, що не тільки захопили територію України, а й відмовляли українцям у власній ідентичності. Історичний процес на

території України був надзвичайно динамічним та перебував у взаємодії з оточуючими державними утвореннями. Результатом національного піднесення останніх десятиліть для Лонгина Цегельського повинно було стати утворення самостійної української держави. В її основі український політик вбачав дві верстви – селянство та духівництво. Саме вони, на його думку, найменше піддалися русифікаторській політиці російського уряду та зберегли своє національне самоусвідомлення.

Праці Лонгина Цегельського справили великий вплив на розвиток національного руху не лише в Західній, але й в Наддніпрянській Україні. Вони виконали роль теоретичного підґрунтя для боротьби з москвофільством в Галичині та привернули до активної громадської позиції у справі захисту прав українців не одне покоління майбутніх політичних діячів.

У підрозділі *3. 2. «Оцінка подій Української революції у спогадах Лонгина Цегельського»* були проаналізовані головні спогади Лонгина Цегельського, унаочнено їх сильні та слабкі сторони, природні для такого жанру.

Свої спогади Л. Цегельський окремими статтями публікував у різноманітних газетах протягом багатьох років, починаючи з публікацій 1919 р. в «Українському прапорі». Завершилось оприлюднення спогадів вже посмертними публікаціями вгазеті «Америка» в 1959-1960 рр. В 1960 р. видавництвом «Булава» у Філадельфії – Нью-Йорку вони були систематизовані і видані єдиною книгою під назвою «Від легенд до правди». Таким чином, спогади Л. Цегельського є не спеціально написаними для видання окремою книгою, а збіркою окремих статей-спогадів, які друкувалися в різних українських діаспорних часописах.

Спогади Лонгина Цегельського можна тематично поділити на дві великі теми: події, пов'язані з Переворотом першого листопада 1918 р., яким надається найбільше уваги, та події, пов'язані з дипломатичними місіями д-ра Лонгина Цегельського до Києва. В кінці своїх роздумів про події Української революції Лонгин Цегельський робить висновок, що внаслідок «браку політичного розуму» було втрачено історичну можливість на відродження української державності.

Отже, публіцистична спадщина Лонгина Цегельского є невичерпним джерелом дослідження української політичної думки початку XX ст. Історико-правові дослідження «автора» Акту Злуки висвітлювали основні теоретичні засади існування української держави – історична тяглість і споконвічна боротьба українського народу за незалежність.

ВИСНОВКИ

У процесі розв'язання поставлених у дисертаційному дослідженні завдань автор дійшов наступних висновків, які виносяться на захист:

– аналіз історіографії засвідчив, що постать Лонгина Цегельського досліджена в достатній мірі. Разом з тим, актуальним залишається системне узагальнююче вивчення теми. Для цього існує достатня джерельна база. У роботі використано комплекс джерел: архівних матеріалів, матеріалів діловодства, документів особового походження, преси;

– дослідження ролі Лонгина Цегельського у суспільно-політичному житті західно-українських земель дозволило констатувати, що майбутній політик доклав

багато зусиль для об'єднання українського студентського руху, налагодження політичних контактів між українськими політиками Наддніпрянщини і Галичини, розвитку журналістики заснованої на принципах об'єктивності і просвітництва українського народу, формування в широких масах населення Галичини і Наддніпрянщини колективного бачення спільного минулого. Зокрема, за сприяння Лонгина Цегельського 26 січня 1896 р. була створенна «Академічна громада» - об'єднане студентське товариство. Цегельський займався контрабандою різноманітної друкованої пропагандистської продукції, яка друкувалась у Львові для Революційної української партії, що діяла на території Російської імперії. Це дало йому можливість встановити зв'язки з такими очільниками українського національного руху в Наддніпрянщині як М. Міхновський, С. Петлюра, В.Винниченко, М. Мартос, А. Жук. Що й дозволило Цегельському вийти за рамки регіонального політика і перейти в ранг державотворців, політичних мислителів першої половини XX ст.;

– В парламентській діяльності Лонгин Цегельський зосередився на декількох основних напрямках: боротьбі за виборче право та прийняття адміністративної реформи в Галичині, а також культурно-просвітницькій діяльності. Якщо в першому питанні український політикум (в тому числі і Лонгин Цегельський) добився лише зовнішніх символічних змін, то в другому – очевидні його провали і слабкість позицій призвели до того, що питання розподілу Галичини на польську і українську частини, розглядалось віденськими правлячими колами лише в умовах війни, коли питання не було настільки актуальним, адже крах імперії Габзбургів був очікуваним. Найбільших успіхів Цегельському вдалось досягнути в культурно-просвітницькій діяльності. Він розробив історико-правову концепцію передумов створення української держави і втілив її в життя. На різноманітних державних посадах він проводив політику в межах даної концепції;

– можна виділити три основних етапи громадсько-політичної діяльності Л.Цегельського. Протягом першого етапу (останні роки XIX ст. – перше десятиріччя XX ст.) відбулося його становлення як одного з лідерів українського національного руху у Східній Галичині. Ораторські та публіцистичні здібності дозволили стати одним із основних речників політичних вимог українства. Наступний етап його політичної кар'єри пов'язаний з парламентською діяльністю (1911-1918 рр.). Лонгин Цегельський був активним прихильником ідеї утворення єдиної української репрезентації і відмови від партійних протиріч за ради одностайності у захисті українських національних інтересів. Із початком Першої Світової війни він зайняв проавстрійську позицію, розраховуючи, що в майбутньому це дозволить отримати вагомі преференції у вирішення українських національних проблем. Останній період громадсько-політичної активності Л. Цегельського пов'язаний з його державницькою діяльністю в якості міністра внутрішніх справ ЗУНР(1918-1919 рр.). Влітку 1919 р. через розбіжності з керівництвом ЗУНР Л. Цегельський подав у відставку.

– Період еміграції Лонгина Цегельського надзвичайно складно дослідити через фрагментарність матеріалів та джерельної бази. Але на основі достовірних даних можна констатувати наступне: після відставки з посади міністра закордонних справ ЗУНР Л. Цегельський влітку 1919 р. виїхав за кордон.

Спочатку він нетривалий час жив у Відні, але вже невдовзі отримав від Є. Петрушевича пропозицію очолити посольство ЗУНР у США. Посольство мало б наметі організувати надання матеріальної допомоги уряду ЗУНР. Через звинувачення в фінансових махінаціях і перевищення владних повноважень дипломат покинув свою посаду, і зосередився на громадській діяльності. Можемо припустити, що слідча справа щодо розтрати коштів послом Цегельським підірвала авторитет держслужбовця серед української еміграції і поставила хрест на політичній кар'єрі Лонгина Михайловича. В такій ситуації він був змушений заробляти кошти на прожиття власне журналістськими навиками. Проте, чи то бажання очистити власне ім'я в історії, чи мета створення історичного міфу підштовхнули активного діяча визвольних змагань до написання власних спогадів. Наступні 15 років свого життя він присвятив саме цій діяльності.

– Публікації Л. Цегельського на зламі XIX – XX ст. мали на меті кілька важливих завдань – боротьбу з москвофільством, яке в той час складало головну конкуренцію українському національному руху, відстоювання думки про єдність різних частин українського народу, визнання давніх державницьких традицій українців та доведення необхідності та незворотності утворення української національної держави. Лонгин Цегельський у своїй візії синтетичної історії України вдавався до міфотворчості. Закономірно, що він, не будучи фаховим істориком, у своїх по суті компілятивних працях дотримувався політично детермінованої лінії – поляки є пригноблювачами, український народ страждав під іноземним панування, тощо. Попри це, погляди Лонгина Цегельського на українську історію та його роздуми про майбутню державність активно використовувалися не лише в дискусіях з політичними опонентами та при пропагуванні українського національного руху. Вони знайшли своє відображення і в цілому ряді офіційних документів (наприклад, меморандум Загальної Української Національної Ради, адресований воєнному міністерству Австро-Угорщини у серпні 1915 р.). Проаналізувавши праці Лонгина Цегельського можна зробити висновок, що вони представляють собою не просто опис минулого, а є спробою критичного осмислення подій Української революції. Автор приділяє багато уваги пошукам причин поразки українських національно-визвольних змагань, виділяє найбільш критичні моменти в розбудові української державності;

Список наукових праць за темою дисертації:

Статті у вітчизняних фахових виданнях

1. Іваницький І.В. Погляди Лонгина Цегельського на проблеми російсько-українських відносин / І.В. Іваницький // Гілея: Науковий вісник: Збірник наукових праць. – К., 2014. – Випуск 83. – С. 110-114.

2. Іваницький І.В. Слідча справа Лонгина Цегельського: джерелознавча характеристика та інформаційний потенціал / Т.С. Водотика, І.В. Іваницький // Архіви України. – К., 2014. – Випуск 3. – С. 104-111. (Розробка концепції написання статті та збір архівних документів і літератури по даній тематиці здійснено дисертантом).

3. Іваницький І.В. Лонгин Цегельський. «Від легенд до правди»: ключові проблеми / Іваницький // Наукові записки Тернопільського національного

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2015. – Випуск 1. Частина 2. – С. 152-157.

4. Іваницький І.В. Лонгин Цегельський на еміграції(за матеріалами фондів ЦДІАЛ) / І.В. Іваницький // Гілея: Науковий вісник: Збірник наукових праць. – К., 2015. – Випуск 99. – С. 96-101.

Статті у зарубіжних фахових виданнях

5. Iwanytsky I. To the question «On the necessity of the struggle for the political independence of Ukraine» by Longin Tsehelskyi. / I. Iwanytsky // Britisch Jornal of Science, Education and Culture. – London, 2014. – Volume II. – P. 85-93.

Статті в інших фахових виданнях, матеріали конференцій

6. Іваницький І.В. Погляди Лонгина Цегельського на історію українського народу / І.В Іваницький // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні тенденції сучасної науки". – К. 2013. – С. 47-50.

7. Іваницький І.В. Слідча справа Лонгина Цегельського: джерелознавча характеристика / І.В Іваницький // Матеріали науково-практичної конференції " День науки історичного факультету – 2014". – К. 2014. – С. 18-19.

Анотації

Іваницький Ігор Володимирович. Лонгин Цегельський в державотворчих процесах України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України. – Національний педагогічний університет імені Н.П. Драгоманова. – Київ, 2016.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню та аналізу громадсько-політичної та публіцистичної діяльності Лонгина Цегельського. Автором виділено три основних етапи громадсько-політичної діяльності Л. Цегельського. Протягом першого етапу (останні роки XIX ст. – перше десятиріччя XX ст.) відбулося його становлення як одного з лідерів українського національного руху у Східній Галичині, наступний етап його політичної кар'єри пов'язаний з парламентською діяльністю (1911-1918 рр.). Останній період громадсько-політичної активності Л. Цегельського пов'язаний з його державницькою діяльністю в якості міністра внутрішніх справ ЗУНР.

Обґрунтовано висновок, що Лонгин Цегельський у своїй візії синтетичної історії України вдавався до міфотворчості.Попри це, його погляди на українську історію та роздуми про майбутню державність знайшли своє відображення в ряді офіційних документів.

Констатовано, що постать Л. Цегельського – одна з ключових фігур в українському національно-визвольному русі початку XX ст. При цьому автор не ідеалізував доктора Цегельського, адже його біографія була типовою для фахових політиків того часу, в ній закономірно є й свої темні сторінки.

Ключові слова: Лонгин Цегельський, національно-визвольні змагання 1918-1921 рр., ЗУНР, УНР, політика, дипломатія, громадська діяльність, публіцистика, еміграція.

Ivanitskii I. Longyn Tsehelskyi Longyn in states building(1900-1950 years). – Manuscript.

The thesis for the degree of candidate of historical sciences, specialty 07.00.01 – History of Ukraine. – National Dragomanov Pedagogical University. – Kyiv, 2016.

The thesis is devoted to the study and analysis of the socio-political and journalistic activities of Longyn Tsehelskyi. Three major stages of social and political activities of L. Tsehelskyi are pointed out. During the first stage (the last years of the 19th century – the first decade of the 20th century) he developed as one of the leaders of the Ukrainian national movement in Eastern Galicia, the next phase of his political career connected with parliamentary activities (1911-1918). The last period of social and political activity of Longyn Tsehelskyi is linked to his work as a state-Interior Minister of The West Ukrainian People's Republic. Grounded the conclusion that Longyn Tsehelskyi's synthetic vision of the history of Ukraine resorted to myth. Despite this, his views on Ukrainian history and on the future of Ukraine are reflected in a number of official documents. Proved that L. Tsehelskyi figure - one of the key figures in the Ukrainian national liberation movement of the early twentieth century. We should not idealize doctor Tsehelskyi - his biography was typical of the professional politicians of the time, it naturally has its dark pages.

Keywords: Longyn Tsehelskyi, the national liberation movement 1918-1921, The West Ukrainian People's Republic, The Ukrainian People's Republic, politics, diplomacy, social activities, journalism, emigration.

Иваницкий И.В. Лонгин Цегельский в процессах государственного строительства(1900 - 1950 гг.). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.01 – история Украины. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2016.

Диссертационное исследование посвящено изучению и анализу общественно-политической и публицистической деятельности Лонгина Цегельского. Охарактеризован процесс его формирования и эволюции как политического и общественного деятеля в широком историческом контексте. Выделены три основных этапа общественно-политической деятельности Л. Цегельского. В течение первого этапа (последние годы XIX в. - первое десятилетие XX в.) произошло его становление как одного из лидеров украинского национального движения в Восточной Галичине, следующий этап его политической карьеры связан с парламентской деятельностью (1911-1918 гг.). Последний период общественно-политической активности Л. Цегельского связан с его государственной деятельностью в качестве министра внутренних дел ЗУНР. Последние годы своей жизни Л. Цегельский провел в эмиграции, отойдя от активной политической деятельности.

Л. Цегельского можно отнести к когорте профессиональных политических деятелей украинского национального движения. В отличие от Надднепрянской Украины, где царский режим подавлял все проявления национального движения, на западноукраинских землях, входивших в состав Австро-Венгерской монархии, существовали возможности для легальной политической деятельности. Это позволило Л. Цегельскому пройти все этапы политической карьеры - от активиста

молодежного движения до члена украинской парламентской репрезентации в австрийском парламенте.

Л. Цегельский в своей политической деятельности стоял на прагматических позициях. Он считал, что ради обретения независимости, необходимо идти на компромисс, даже если для этого необходимо уступить часть национальных интересов. Воспитанный в духе австрийского парламентаризма, Л. Цегельский выступал против быстрых неконтролируемых революционных изменений и был сторонником соблюдения во всем законности.

Публикации Л. Цегельського на рубеже XIX - XX вв. имели целью несколько важных задач – борьбу с москвофильством, которое в то время составляло главную конкуренцию украинскому национальному движению, отстаивание тезиса о единстве разных частей украинского народа, признание давних государственных традиций украинства и доказательства необходимости и необратимости образования украинского национального государства.

Обоснован вывод, что Лонгин Цегельский в своем видении синтетической истории Украины прибегал к мифотворчеству. Несмотря на это, взгляды Лонгина Цегельского на украинскую историю и его размышления о будущем государственности нашли свое отражение в ряде официальных документов. Труды Лонгина Цегельского оказали большое влияние на развитие национального движения не только в Западной, но и в Наддніпрянской Украине. Они выполнили роль теоретической основы для борьбы с москвофильством в Галичине и привлекли к активной гражданской позиции в деле защиты прав украинского народа не одно поколение будущих политических деятелей.

Воспоминания Лонгина Цегельского можно тематически разделить на две большие темы: события, связанные с переворотом первого ноября 1918 года, и события, связанные с дипломатическими миссиями Лонгина Цегельского в Киев. В конце своих размышлений о событиях Украинской революции Лонгин Цегельский делает вывод, что в результате «нехватки политического ума» была потеряна историческая возможность на возрождение украинской государственности. Проанализировав воспоминания Лонгина Цегельского можно сделать вывод, что они представляют собой не просто описание событий прошлого, а являются попыткой критического осмысления событий украинской революции. Автор уделяет большое внимание поискам причин поражения Украинской национально-освободительной борьбы, выделяет наиболее критические моменты в развитии украинской государственности.

Доказано, что фигура Л. Цегельского – одна из ключевых фигур в украинском национально-освободительном движении начала XX в. При этом не стоит идеализировать личность Цегельского – его биография была типичной для профессиональных политиков того времени.

Ключевые слова: Лонгин Цегельский, национально-освободительное движение 1918-1921 гг., ЗУНР, УНР, политика, дипломатия, общественная деятельность, публицистика, эмиграция.

Підписано до друку 16.05.2016 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 184
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.

НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова

100317065